

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 99g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă

(îndepărtarea reprezentantului din sala de judecată)

CHIȘINĂU
27 noiembrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 16 aprilie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 27 noiembrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „pentru tot timpul dezbaterilor judiciare” din articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușcă, în interesele SRL „CRIS”, parte în dosarul nr. 2-3152/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de către doamna judecătoare Eleonora Badan Melnic, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. SRL „COMECOTEH” a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva SRL „CRIS” pentru obligarea celei din urmă de a emite o factură fiscală, pentru încetarea proprietății comune pe cote-părți și pentru împărțirea în natură a imobilului. La rândul ei, Cris a formulat o cerere reconvențională pentru încetarea regimului proprietății comune pe cote-părți și pentru împărțirea în natură a imobilului.

4. Cris a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva Comecoteh pentru desființarea construcțiilor neautorizate de pe un teren aflat în coproprietate. La rândul ei, Comecoteh a formulat o cerere reconvențională pentru desființarea construcțiilor neautorizate.

5. Ulterior, printr-o încheiere a instanței de judecată, cele două cauze au fost conexe.

6. În cadrul judecării cauzei, la 2 noiembrie 2023, instanța de judecată a dispus îndepărtarea din sala de judecată a dlui Viorel Chetrușcă, reprezentant al Cris, pe durata dezbaterilor judiciare, ca urmare a constatării încălcării în mod repetat de către acesta a ordinii în ședința de judecată.

7. La 4 decembrie 2024, instanța de judecată a dispus reluarea dezbaterilor judiciare. Pe baza încheierii din 2 noiembrie 2023, aceasta l-a îndepărtat din sala de judecată pe dl Viorel Chetrușcă, reprezentant al *Cris*.

8. La 6 martie 2025, dna Tatiana Becciv și dl avocat Viorel Chetrușcă, reprezentanți ai *Cris*, au ridicat, în interesele *Cris*, excepția de neconstituționalitate a textului „pentru tot timpul dezbaterilor judiciare” din articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

9. Printr-o încheiere din 2 aprilie 2025, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 196

Măsurile aplicate față de cei care încalcă ordinea în ședința de judecată

„(1) Persoana care încalcă ordinea în ședința de judecată este avertizată de președintele ședinței în numele instanței.

(2) Dacă încalcă repetat ordinea, participantul la proces sau reprezentantul avertizat poate fi îndepărtat, prin încheiere judecătorească, din sală **pentru tot timpul dezbaterilor judiciare** sau al unei părți din ședință. În ultimul caz, după reîntoarcerea acestor persoane în sală, președintele ședinței le informează despre actele procedurale efectuate în lipsa lor.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției susține că participantul la proces îndepărtat din sală pentru tot timpul dezbaterilor judiciare nu poate participa la examinarea cauzei sale și nu-și poate exercita drepturile procedurale în această etapă a procesului civil. Având în vedere importanța dezbaterilor judiciare, lipsa participantului în sala de judecată afectează în mod direct caracterul echitabil și adversarial al procesului.

13. Autorul consideră că textul criticat omite să stabilească criterii clare și previzibile pe baza cărora ar putea fi aplicată sancțiunea de îndepărtare din sală a participantului la proces pentru perioada dezbaterilor judiciare. Acesta pretinde că măsura aplicată nu ar fi proporțională cu gravitatea comportamentului sancționat, iar scopul legitim urmărit de legislator poate fi realizat în aceeași măsură prin îndepărtarea persoanei din sală doar pentru o parte din ședința de judecată.

14. Autorul menționează că măsura criticată nu este însoțită de alte garanții procedurale, cum ar fi existența unui mecanism de stabilire a caracterului echitabil al sancțiunii, obligarea instanței de a întrerupe ședința pentru a-i oferi părții posibilitatea de a-și desemna un alt apărător și de a-și pregăti apărarea, date fiind noile circumstanțe apărute sau o procedură de revizuire a sancțiunii până la finalizarea examinării cauzei în fond. Prin

urmare, după îndepărtarea reprezentantului din sala de judecată, partea nu are posibilitatea de a fi asistată de avocatul ales și de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, fiindu-i afectat dreptul la apărare.

15. Autorul mai pretinde că, în cazul în care persoana îndepărtată din sala de judecată este un avocat, norma criticată admite o imixtiune în exercitarea profesiei și încalcă drepturile acestuia prevăzute de articolul 53 alin. (1) lit. a), b) și d) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002.

16. În concluzie, autorul excepției afirmă că textul contestat contravine articolelor 1 alin. (3), 16, 20, 22, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

19. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți în proces. Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

20. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „pentru tot timpul dezbaterilor judiciare” din articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate. Anterior, Curtea a analizat situația îndepărtării inculpatului din sala de judecată în cadrul unui proces penal. În acest sens, a fost pronunțată Decizia nr. 11 din 2 februarie 2017.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă în cadrul căreia reprezentantul unei părți în proces a fost îndepărtat din sală pentru perioada dezbaterilor judiciare. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi avute în vedere la examinarea cauzei.

22. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 37 din 24 martie 2022, § 21; DCC nr. 98 din 1 august 2024, § 19).

23. Autorul excepției susține că norma contestată contravine articolelor 1 alin. (3) (*statul de drept*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

24. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolul 1 alin. (3) din Constituție nu poate fi analizat în mod individual în cadrul unei excepții de neconstituționalitate, dacă nu este constatată aplicabilitatea unui drept fundamental (DCC nr. 79 din 4 iulie 2024, § 21; DCC nr. 92 din 1 august 2024, § 22).

25. De asemenea, Curtea a reținut că articolele 16 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării

trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (DCC nr. 77 din 1 iunie 2021, § 21; DCC nr. 113 din 26 septembrie 2023, § 18).

26. Cu referire la articolul 22 din Constituție, care este corespondentul articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Curtea subliniază că dispozițiile acestui articol garantează neretroactivitatea legii penale, în sensul larg al noțiunii „penal” (care include dreptul penal și dreptul contravențional), adică principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).

27. Curtea observă că îndeptărarea din sala de judecată se dispune dacă participantul la proces sau reprezentantul avertizat de președintele ședinței încalcă repetat ordinea în ședința de judecată. Prin natura sa și potrivit gradului de severitate al măsurii, comportamentul pentru care se aplică norma contestată nu constituie o infracțiune. Prin urmare, articolul 22 din Constituție nu este incident în prezenta cauză.

28. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, este corespondentul articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Exigența articolului 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, *i.e.* a principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor (DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 32).

29. Totodată, articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, este corespondentul articolului 6 din Convenție. Astfel, garanțiile stabilite de articolul 26 din Constituție reprezintă aspecte precise ale dreptului la un proces echitabil (a se vedea, în acest sens, DCC nr. 37 din 25 aprilie 2024, § 22).

30. Pe baza articolului 115 alin. (4) din Constituție, având prerogativa constituțională de a reglementa prin lege organică procedura de judecată a cauzelor civile, legislatorul a prevăzut rolul președintelui ședinței de judecată de a asigura respectarea ordinii în ședință (a se vedea, în acest sens, articolul 194 alin. (3) din Codul de procedură civilă) și obligația participanților la proces, a celorlalte persoane prezente în sala de ședință de a respecta ordinea stabilită pentru judecarea cauzei (articolul 195 alin. (4) din Codul de procedură civilă). Curtea observă că, în cazul încălcării ordinii în ședința de judecată, președintele ședinței poate avertiza persoana prezentă în sală. În cazul încălcării repetate a ordinii stabilite, participantul la proces sau reprezentantul avertizat poate fi îndepărtat, prin încheiere judecătorească, din sală pentru tot timpul dezbaterilor judiciare sau al unei părți din ședință (articolul 196 alineatele (1) și (2) din Codul de procedură civilă).

31. Curtea reține că, în sensul prevederilor citate mai sus, măsura de îndepărtare din sala de judecată poate fi aplicată atât participantului la proces, cât și reprezentantului său, inclusiv unui avocat. Dreptul oricărei persoane de a fi apărată efectiv de un avocat ales constituie una dintre caracteristicile fundamentale ale procesului echitabil. Deși dreptul de acces la un avocat este garantat la orice etapă a procesului, Curtea Europeană a stabilit că acesta nu

este un drept absolut și poate fi supus limitărilor în cazurile în care interesele justiției o cer (*Elif Nazan Şeker v. Turcia*, 8 martie 2022, §§ 42, 43).

32. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că pentru buna administrare a justiției ordinea și solemnitatea ședinței de judecată constituie elemente definitorii ale procedurii judiciare. Nerespectarea flagrantă a normelor elementare de conduită adecvată nu poate și nu trebuie să fie tolerată (*Ananyev v. Federația Rusă*, 30 iulie 2009, § 44).

33. Curtea menționează că îndepărtarea reprezentantului din sala de judecată pentru perioada dezbaterilor judiciare reprezintă o măsură excepțională. Această măsură are rolul de a asigura buna-administrare a justiției prin judecarea cauzelor în termen rezonabil și respectarea drepturilor celorlalți participanți la proces.

34. Curtea observă că măsura îndepărtării din sală pentru perioada dezbaterilor judiciare a participantului la proces este precedată de (i) avertizarea anunțată de președintele ședinței pentru participanții la proces sau pentru reprezentantul acestuia cu privire la obligația de a respecta ordinea ședinței de judecată (articolul 196 alin. (1)) și de (ii) pronunțarea unei încheieri judecătorești, care va cuprinde motivele care au determinat aplicarea acestei măsuri și legea aplicabilă (articolele 196 alin. (2), 269 alin. (2) și 270 alineatele (1) și (2) din Cod).

35. Astfel, Curtea reține că participantul care încalcă ordinea în ședința de judecată și este avertizat în acest sens de președintele de ședință poate prevedea în mod rezonabil consecințele comportamentului său și poate să decidă până la aplicarea măsurii de îndepărtare din sală dacă dorește sau nu să participe la dezbaterile judiciare (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 11 din 2 februarie 2017, § 24).

36. Curtea constată că măsura contestată are un caracter temporar. Ea se aplică pe durata dezbaterilor judiciare sau a unei părți din ședință. În acest sens, în funcție de gravitatea încălcării, instanța de judecată are competența să stabilească durata măsurii. De asemenea, după încetarea măsurii, legea mai prevede obligația instanței de judecată să informeze reprezentantul care a fost îndepărtat despre actele procedurale efectuate în lipsa sa (a se vedea articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă). La etapa pledoariilor și a replicilor reprezentantul are posibilitatea să-și prezinte opinia cu referire la circumstanțele examinate de instanță și la probele elucidate în ședința de judecată.

37. Curtea observă că norma contestată nu împiedică persoana reprezentată, al cărei reprezentant a fost înlăturat, să participe la dezbaterile judiciare. Mai mult, Curtea reține că partea care susține limitarea exercițiului dreptului la apărare poate contesta odată cu fondul cauzei îndepărtarea din sala de judecată a reprezentantului său (articolul 359 din Codul de procedură civilă). În procedura apelului, instanța are competența să verifice legalitatea îndepărtării din sala de judecată a reprezentantului.

38. Așadar, Curtea reține că prevederile contestate nu afectează dreptul la apărare sau dreptul la un proces echitabil, de vreme ce există garanții și remedii procesuale în acest sens.

39. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. f), (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „pentru tot timpul dezbaterilor judiciare” din articolul 196 alin. (2) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Viorel Chetrușcă, în interesele SRL „CRIS”, parte în dosarul nr. 2-3152/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 27 noiembrie 2025

DCC nr. 178

Dosarul nr. 99g/2025